

**ટ્રસ્ટની પ્રવૃત્તિઓના લાભો
લોકો સુધી પહોંચાડનાર
'ગુજરાત ટુડે'**
દૈનિકને રાજ્યના છેવાડાના ગામ
સુધી પહોંચાડવા પ્રયત્નશીલ બનો.
યોગદાન પ્રકાશન સાર્વજનિક ટ્રસ્ટ દ્વારા જનહિતાર્થે પ્રકાશિત)

નીડર, નિષ્પક્ષ, નિઃસ્વાર્થ, નિપુણ, સેવાભાવી, સહયોગી, સુસ્પષ્ટ, સંસ્કારી પ્રતિભા સાથે પ્રસિદ્ધ થતું દૈનિક

ગુજરાત ટુડે
GUJARAT TODAY
(Daily)

૩૬
AHMEDABAD
...
SINCE-1995

AHMEDABAD
●●●
SINCE-199

Regd. No.Guj.168/2026-2028 Valid up to Dt. 31-12-2028 permitted to Post at Ahmedabad Unaccountable L1 on Everyday & Published on Everyday● RNI. No. 48870/91 ● વર્ષ-૩૬ અંક-૩૬ ● તાંત્રી : અમીત દેસાઈ

મોદી અને ઈરાની રાષ્ટ્રપતિની મુલાકાતથી અમેરિકાના પેટમાં તેલ રેડાયું: ટ્રમ્પના મંત્રીએ ભારતને ધમકાવ્યું

અમેરિકાના વિદેશ મંત્રી માર્કો રુબિયોએ ઈરાન સાથે વેપાર કરનારા દેશોને કડક પ્રતિબંધોની ખુલ્લી ચેતવણી આપી છે, વડાપ્રધાન મોદી અને ઈરાનના પ્રમુખ પેઝેશ્કિયાન વચ્ચે બિશકેકમાં SCO સમિટમાં દરમિયાન થયેલી બેઠક બાદ આ નિવેદન આવ્યું છે, અમેરિકાએ સ્પષ્ટ કર્યું છે કોઈ દેશે ઈરાનને આતંકવાદ કે પરમાણુ હથિયારો માટે મદદ ન કરવી જોઈએ, અન્યથા તેઓ પણ સમાન પ્રતિબંધોનો સામનો કરશે.

તા. ૩
 ઈરાન અને અમેરિકા વચ્ચે ચાલી રહેલા ભારે વિવાદ અને તંગદિલી વચ્ચે અમેરિકન વિદેશ મંત્રી માર્ક રૂબિયોએ વિશ્વા દરમિયાને પુલ્કીત નવાવખી આપી છે. તમણે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે ઈરાન પર લાદવામાં આવેલા અમેરિકન પ્રતિબંધોમાંથી તેને બચાવવાનો પ્રયાસ કરનાર કે તેની સાથે પાંચ પર કરનાર કોઈ પણ દેશ પર દ્રુષ્ટ પ્રશ્નાંશન કદ કંટિબંધો લેવાવાતા ખચકાતું નહીં. વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી અને ઈરાનના પ્રમુખ મસૂદ પેઝેશ્કિયાન વચ્ચે થયેલી તાત્કાલીન બેઠક બાદ આ નિવેદન સામે આવ્યું છે. બિશ્વકોશમાં SCO સપ્ટિ દરમિયાન વડાપ્રધાન મોદી અને ઈરાનના પ્રમુખ પેઝેશ્કિયાન વચ્ચે થયેલી બેઠક અંગે પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્ના જવાબમાં અમેરિકન વિદેશ મંત્રી માર્ક રૂબિયોએ જણાવ્યું હતું કે, ભારત અને ઈરાન વચ્ચે હાલ કોઈ નવી દેડ ડીલ થઈ હોય તેવું તેમને લાગતું નથી. પરંતુ પ્રમુખ ઝોનાલદ દ્રુષ્ટે નીતિ સ્પષ્ટ કરી છે કે કોઈ પણ દેશ ઈરાનને અમેરિકન પ્રતિબંધોમાંથી બચાવવામાં મદદ ન કરવી જોઈએ. અમેરિકન વિદેશ મંત્રીએ ઉમેર્યું હતું કે ઈરાન કમાણી કરી શકે અને તે પૈસાનો ઉપયોગ આતંકવાદને પ્રોત્સાહન આપવા કે પરમાણુ હથિયારો બનાવવા માટે કરે તેવી કોઈ યવચ્ચા બનાવવામાં કોઈ દેશ મદદ ન કરવી જોઈએ. જો કોઈ દેશ ઈરાન સાથે આવી વેપારી કરાર કરવાનો નિર્ણય કરશે, તો અમેરિકા તે દેશ પર પણ સારા કરાર પ્રતિબંધો લાદવા મજબૂર બનશે. કિર્ગિસ્તાનની રાજધાની બિશ્વકોશમાં યોજાયેલી 'શંકાઈ કોઓપરેશન ઓર્ગેનાઈઝેશન' (SCO) પરિષદ દરમિયાન પીએમ મોદી અને ઈરાનના પ્રમુખ મસૂદ પેઝેશ્કિયા વચ્ચે દ્વિપક્ષીય બેઠક યોજાઈ હતી. આ મુલાકાત દરમિયાન બંને નેતાઓએ

પશ્ચિમ એશિયાનાં પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિ અને કેત્રમાં વર્ષી રહેલા વિવાદો પર ચર્ચા કરી હતી. અર્થ દરિયામાં વપાઇમાન ઉદ્યોગોને ભારતનું વહાલ પુનરાવર્તિત કરતા કશું હતું કે તમામ વિવાદોનો ખેડેલ યુગના ખલ્લ માલ વાઘાટખાતે અને કૂટનીતિ (ડિપ્લોમસી) દ્વારા જ લાવવો જોઈએ. આ ઉપરાંત મુખ્ય મંત્રી દરિયાઈ વાહકો અને મુક્ત વેપારની સુરક્ષાનો મુદ્દો પણ ડાહ્યો હતો અને સામાન્ય નાગરિકો તેમજ જાણજોર પર કામ કરતા નાગરિકોની સુરક્ષા સુનિશ્ચિત તજજ્ઞના અપીલ કરી હતી. બીજા તરફ, ઈરાનના પ્રમુખ મહેમુદ પેઝિશિયાને તકજ્ઞના સંઘર્ષ માટે ભારતે આપેલા સહયોગનો પ્રસંગ કરી હતો અને કેશમાં શાંતિ સ્થાપના માટે ભારત પોતાની કૂટનીતિ શક્તિનાઓનો ઉપયોગ કરે તેવી વિનંતી કરી હતી. આ સાથે જ તેમણે અમેરિકા પર આરોપ લગાવ્યો હતો કે કૂટનીતિનો માર્ગ અપવાવાવાન બદલ અમેરિકાએ યુદ્ધ અને અશાંતિનો રસ્તો પસંદ કર્યો છે.

‘ચાલો આપણે બંને આપણી ડિગ્રીઓ બતાવીએ’ : બોસ્ટન યુનિવર્સિટીના શિક્ષણ અંગેના નવા વિવાદ વચ્ચે અભિજીત દિપકેએ PM મોદીને પડકાર ફેંક્યો

(એજન્સી)

કોકરોચ જતા પાટી (CJP)ના સ્થાપક અભિજીત દિપકેએ વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીને તેમની શૈક્ષણિક ડિગ્રીઓ જાહેર કરવા પડકાર ફેંક્યો છે, જેનાથી ભારતીય યુનિવર્સિટીમાં દિપકેના શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્રો પર ફરી વિવાદ શરૂ થયો છે. ગુરુવારે X પર મોદીને દિપકેએ પત્રો લખે છે, જે વડાપ્રધાન મોદી પણ તેમની શૈક્ષણિક લાયકાત જાહેર કરવા સંમત થાય તો તેઓ યુએસ યુનિવર્સિટીની તેમની ડિગ્રી બતાવવા તૈયાર છે.

೧೩.೩

વોકોની પરંપરે મારી ડિઝી જોવાની રહસ્ય જોવાની ધીરજ ખૂટી રહી છે. મને આશ્ચર્ય થાય છે કે, તેઓ ૧૨ વર્ષ સુધી વડાપ્રધાનની સાથે જીવ્યા વિના કેટલી રીતે રહ્યા, 'દિપકેએ કહ્યું, ત્યારબાદ તેમણે મોટીને સીંધો પડકાર કેંટતા લખ્યું, 'ચાલો આપણે બંને આપણી ડિઝીએ બતાવીએ અને એનો અંત લાવીએ. દિપકના બોસ્ટન યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કર્યો હોવાના દાવા પર સોશિયલ મીડિયા પર વાત પ્રશ્નો વચ્ચે ત્યાજસ્વી વાતચીત આવી છે. પ્રખર યુવા દ્વારા તાજેતરમાં યોજાયેલા પોડકાસ્ટ પછી આ મુદ્દો ફરી ઉભરી આવ્યો છે. જો, જોમાં કાર્યકર્તા સોનામ વાંગચુક સાથે વાતચીતમાં આવી હતી. સોશિયલ મીડિયા પર કરતી પોડકાસ્ટની એક કથિત ક્લિપમાં ગુપ્તા એક નજીકના મિત્રની ચર્ચા કરતા દેખાય છે, જે તેમના મતે બોસ્ટન યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કરે છે અને દિપકના સીંધો સાથે સંકળાયેલા વિરોધ પ્રદર્શનોમાં ભાગ લે છે. ગુપ્તાએ દાવો કર્યો હતો કે, તેના મિત્રે પાછળથી દિપકેના શૈક્ષણિક પ્રમાણપત્રોની તપાસ કરી અને કથિત રીતે યુનિવર્સિટીમાંથી સ્નાતક થયાનો કોઈ કેડેઈ મળ્યો નથી. આ પોડકાસ્ટમાં કવચમાં આવેલા દાવા અને તેનો સ્તંતર રીતે સ્થાપિત થયા નથી. દિપકેએ અગાઉ ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે, તેણે બોસ્ટન યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ કર્યો હતો અને તેનો શિક્ષણ શિષ્યપત્ર દ્વારા ભંગોળ ખૂંડે પાડવામાં આવ્યું હતું. દિપકના શિક્ષણ અને તેને કેવી રીતે ભંગોળ ખૂંડે પાડવામાં આવ્યું તે અંગેના પ્રશ્નો અગાઉ પણ સામે આવ્યા હતા. સુરત સિટિ RTI કાર્યકર્તા

અમિત તિવારીએ દિપેન્દ્રના પિતા ભગવાનરાવ દિપે, જે મહારાષ્ટ્રના સરકારના નિવૃત્ત કમચીરી છે, તેમની નાણાંથી સિલ્હિની નિવાસ કરવાની માંગ કરી હતી. તિવારીએ પ્રશ્ન કર્યો છે કે, દિપેન્દ્રના પિતા મહારાષ્ટ્રના ઈન્ડસ્ટ્રીયલ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન (MIDC)માં જુનિયર એન્જિનિયરનિયમનિયમ તરીકે નોકરી કરતા હતા ત્યારે તેમનો પરિવાર અમેરિકામાં શિક્ષણ કેવી રીતે પવરવી શકે છે. મેં મહારાષ્ટ્ર સરકારને કિચાઈ કરી છે કે, ભગવાનરાવ દિપેને MIDCમાં જુનિયર એન્જિનિયર હતા તેથી જો તેમનો નાણાં રૂ. ૬૦,૦૦૦-૬૫,૦૦૦નો પગાર મળતો હશે, તો તેઓ અમેરિકામાં તેમના બાળકોનો શિક્ષણ કેવી રીતે પવરવી શકે ? તિવારીએ ANIને જણાવ્યું. દિપેએ આરોપારોપ કર્યા હતાં અને એક મુલાકાત દરમિયાન અમેરિકામાં નોકરી કરતા કહ્યું કે, તેમણે શિક્ષણ બોર્ડને જુનિયરસિડીની શિયલ્લુતિ અને શિક્ષણ હોદ્દાના પૂર્વે પગારમાં આપ્યું હતું. CJPના સ્થાપકે અગાઉ પ્રયામનંત્રીને નિશાન બનાવવા માટે શૈક્ષણિક ડિગ્રીના મુદ્દાનો ઉપયોગ કર્યો છે. X પરથી બીજી પોરરમાં દિપેએ પ્રશ્ન કર્યો છે કે દિલ્હી હાઈકોર્ટે મોદીની શિયલ્લુતિને પ્રશ્ન કરવાનો ઈન્કાર કેમ કર્યો, જેમાં બાજપ દ્વારા શૈક્ષણિક ક્ષેત્રના પ્રમાણપત્રોની શિલ્લુતિ અપમાનમાં કહાલ કર્યો. દિલ્હી હાઈકોર્ટે પોંચેમોદીની રીલિઝ કરવાનો ઈન્કાર કર્યો છે? દિપેએ લખ્યું. 'છેલ્લા કેટલાક દિવસોમાં IT સેલમાંથી મને જે જાણવા મળ્યું છે તેના પરથી જે કોઈ ઈમેલ પોતાની રીલિઝ બતાવતો હતો તે દેખીતી રીતે ઊંચરપરિચી કરનાર અને જૂઠાં છે. વિશ્વની નેતાઓ દ્વારા વર્ષથી મોદીની શૈક્ષણિક લાયકાત અંગે પૂછવા પ્રશ્નો ઉઠાવવામાં આવ્યા છે. ભાજપે કહ્યું છે કે, આ મુદ્દો પહેલાંથી જ ઉઠેલાઈ ગયો છે અને અગાઉ મોદીની રીલિઝ અપમાનમાં પ્રદર્શિત કર્યો છે. અ દરમિયાન CJPને દિપેના શિક્ષણ અંગેના પ્રશ્નો સામે તેમનો તવાલ કર્યો છે. પાર્ટીના પ્રવક્તા વૈષ્ણવી ગિરેના પણ RTI નિવાસની ટીકા કરતા કહ્યું છે, જે લોકોએ ખાનગી વ્યક્તિના શિક્ષણ અર્થ પર પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો છે તેમણે PM CARES ફંડની પણ તવાલ કરી જોઈએ.

અમેરિકા સાથે ટ્રેડ ડીલ મુદ્દે ભારતની સ્પષ્ટ વાત

હરીફ દેશો કરતાં સસ્તો ટેરિફ આપો તો જ સહી કરીશું

કેન્દ્રીય વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રી પીયૂષ ગોએલે ભારત-અમેરિકા વચ્ચે થનાર સવાર સમજૂતી કરાર અંગે મોઢું જોવેલા આપ્યું હતું. તેમણે આ મામલે ભારત સરકાર વચ્ચે જાણી વાવું કર્યું. જો અમેરિકાના સવાર પ્રતિસ્પર્ધીઓ (જમ કં, વિયેતનામ, બાંગ્લાદેશ, ચીન વગેરે)ની સવારમાંથી ભારતને વડું અનુકૂળ ટેરિક ડેટ આપવાનો છે, તો સમજૂતીને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવશે. ગોએલે 'કી ટ્રેડ એગ્રીમેન્ટ' એંગના એક સંપર્કમાં કહ્યું કે, 'જ્યારે અમેરિકા આપણા સ્પર્ધાક્ષમ નીની સવારમાંથી ભારતને વડું ટેરિક આપવા માટે નસીબ થશે, ત્યારે એને BTA (વેપાર) ભારતને અંતિમ સ્વરૂપ આપી શકે અને તેની સંપૂર્ણ વિગત જોઈ લેવી. ભારત દ્વારા અંતિમરૂપ આપવાયું છે કી ટ્રેડ

એગ્રીમેન્ટથી સ્થાનિક વાપરીઓને નિકાસની મોટી તક મળશે. આ ઉપરાંતને કેન્ડ્રીન મંત્રીએ કહ્યું કે, 'ભારત આગામી મહિનાઓ અંદાજવા વર્ષોમાં કેનેબેક કાકા, વિલી, મકુરુ, અસેસેલી વગેરે, જોસીની એ ઇથરવા સાથે પણ વેપાર સમજૂતી કરાર કરશે.' મકુરુ દક્ષિણ એશિયન કોમ્યુનિટી પ્રદેશિક આર્થિક અને વેપારી સંગઠન છે, જ્યારે અસેસેલી વેલિશ આફ્રિકી સીમા શુલ્ક સંઘ અને જોસીની વીપી સહયોગ પરિષદ છે. જોસીનીમાં પશ્ચિમ એશિયાના દેશો સાથે છે. હુલ્કોના પાકે, ભારતમાં અંતરિક્ષના રાષ્ટ્રકૃત સંસ્કૃતિ ગૌરવ રાસ્ટેઅબરે કહ્યું હતું કે, 'વીપી ગોપલ આ મહિનાના અંતમાં અમેરિકાનો પ્રવાસ કરશે. તેઓ તમા G20 વેપાર મંત્રીઓની બેઠકમાં ભાગ લેશે.

‘મોહન ભાગવતના કાર્યક્રમ અંગે અંધારામાં રખાયા’ : ન્યૂયોર્કના ધાર્મિક આગેવાનોએ RSSના કાર્યક્રમમાં હાજરી આપવા બદલ ‘ખેદ’ વ્યક્ત કર્યો

મેડિસન સ્કવેર ગાર્ડન ખાતે યોજાયેલા 'યુનિવર્સલ વનનેસ સેલિબ્રેશન'માં છેતરાઈને ભાગ લીધો હોવાનો દાવો; રિપરસાઈટ ચર્ચના પાદરી, કેબુલના ડીન અને ઈમામે જાહેરમાં માફી માંગી

(એનજીન)

તા. ૩

ન્યુયોર્કના ત્રણ અગ્રણી ધાર્મિક આગેવાનોએ આશ્ચર્ય કર્યું છે, શનિવારે મેડિસન સ્કવેર ગાર્ડન ખાતે યોજાયેલા 'યુનિવર્સલ વનનેસ સેલિબ્રેશન' કાર્યક્રમમાં તેમને "છેતરાઈ" અને અંધારામાં રાખીને સામેલ કરવામાં આવ્યા હતા. આ કાર્યક્રમમાં રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ (RSS)ના વડા મોહન ભાગવત મુખ્ય અતિથિ તરીકે ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. ધાર્મિક આગેવાનો સ્પષ્ટ કર્યું છે કે, જો તેમને સંધ કે મોહન ભાગવતની હાજરી અંગે આશ્ચર્યથી જાણ હોય તો તેઓ ક્યારેય એક યોજનામાં સહભાગી થયા ન હોત. ન્યુયોર્કના ઐતિહાસિક રિપરસાઈટ ચર્ચના સિનિયર પિનિસ્ટર રેવરન્ડ એડ્વિન થોર્ન સોશિયલને એક "બલ" ગણાવી હતી. તેમણે જણાવ્યું હતું કે, "મારી લાંમની જીવની

મોટી છાપ ગભી થઈ હતી કે રિવરસાઈડે અર્ચ અથવા હુલો મોહન નામના આરએસએસ કે તેમની વિચારધારાનો સમર્થન કરીએ છીએ, જે બિલકુલ સત્ય નથી." ચોંદાવા વાગે છે કે, તેમને વર્લ્ડ કાન્સિસ અને એલિઝિયસ લીડર દ્વારા એક આંતર-ભાગ્યક શાંતિ સંમેલન તરીકે આનંદપ્રણાપવામાં આવ્યું હતું અને મોહન ભાગ્યત મુખે અંતિય છે તે માહિતી તેમનાથી છુપાવામાં આવી હતી. તેમણે ઉમેર્યું હતું કે, તેઓ કોઈપણ પ્રકારની નામક કફરત કે સર્વગોળીય મોર્ચની વિચારધારાને નકારે છે. આ સિવાય ષેઢુદ્ધ ઓરે સેન્ડ જાઓન ધ ડિવાઈનના ડીન વિની વર્ગસ અને ન્યૂયોર્કના જાજીપાતા મુસિલિમ કથકો નેતા ઈમામ શમસી અલીએ પણ આ કાર્યકર્મમાં પોતાની હાજરૂત બદલ ડીડો અફસોસ અને ધં વ્યક્ત કર્યાં છે. ઈમામ શમસી અલીએ એ હાજરીને (જાઓન લેવામાં થયેલી ગંભીર ભૂલ) ગણાવતા કહ્યું હતું કે તેઓ આ કાર્યકર્મ અથવા તેનાથી સંબંધિત કોઈપણ ચંદુત્ત નિવેદનમાંથી પોતાનું નામ પાડ્યું બંધે છે. તેમણે આશ્ચર્ય કર્યો હતું કે, ઈવેન્ટમાં મોહન ભાગ્યત દ્વારા શાંતિ અંગે કરવામાં આવેલી વાતો માત્ર ઈબ છે, જે તેમની વિચારધારાના વારસતક ધયા સાથે મેળ ખાતી નથી.

૯૦ અમેરિકી રાજકારણીઓએ મોહન ભાગવતના ન્યૂયોર્ક કાર્યક્રમ બાદ **RSS** સંબંધિત ફંડ ફગાવવાનો સંકલ્પ લીધો

રો ખન્ના અને પ્રમિલા જયપાલ જેવા અગ્રણી ભારતીય મૂળના સાંસદો સહિત ૮૦ નેતાઓએ RSS સાથે જોડાયેલા ફંડને ના પાડવાનો નિર્ણય કરતા વિવાદ; હિન્દુ-અમેરિકન સંગઠનોએ આ ઝંબેશને ભેદભાવપૂર્ણ અને હિન્દુ વિરોધી ગણાવી

(अजन्सी) त. ३

अमेरिकाना राजकारणमा अंक नवो विवाद सञ्चाले छ। भारतीय मूलना अग्रणी को संयुक्तसर्पस र पन्ना अने प्रमिला जयपाला सहित ओछामा ओछा ८० अमेरिकी राजकारणीओ र प्राध्याप्य स्वयंसेवक संघ (RSS) साथे जेठपयेली तमाम नाझाकीय सहाय केंद्र अस्वीकार करवानो संकल्प दीयो छ। RSSना वडा मोहन भागवतना 'न्युयार्क मेलिसन स्वरुवर गार्डनमा जोशयेली काकयंक भाद आ अभियान शूद्र करवामा' आ व्युं छ। जेठ, आ गवलाओ अमेरिकाना हिन्दु संगठनो द्वारा सभत विरोध करवामा आवी रव्यो छ अने तेन हिन्दु-अमेरिकन हताभो साथ रेलु भाव अने वझदारीनी परीक्षा समान गज्जावामा आस्यो छ। सत् ८० ओगटे न्युयार्क शहरना मेलिसन स्वरुवर गार्डनमा RSSना शताब्दी

વર્ષના આંતરરાષ્ટ્રીય સંપર્ક કાર્યક્રમના ભાગરૂપે 'યુનિવર્સલ વનનેસ' સેલિબ્રેશન'નું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં મોહન ભાગવત મુખ્ય વક્તા હતા. આ મુલાકાતના વિરોધમાં 'હિન્દુ કોર લુમ્બન રાઈટ્સ સેકશન' અને 'સેક્ટ ઓફ ટ્રસ્ટ' (SACRED ATTS) નામના નાગરિકોએ અધિકારી યોગદાનોએ ત્રણ ગોળમહેરોએ એક આંતર-રાષ્ટ્રીય સંદેશ આપી રાખે છે.

હતો. આ આઠ અને નેતારિકો રાજયોના સાંસદો, રાજ્યના ધારાસભ્યો, મેયર અને સ્થાનિક નેતાઓને RSS સાથે જોડાયેલા અન્ય વ્યક્તિઓ કે સંસ્થાઓ પાસેથી ફંડ ન લેવા અને ભૂતકાળમાં લીધેલું ફંડ પરત કરવા અથવા લો કાશીના સમર્થનમાં વાપરવા અપીલ કરે છે. આ

સંકલ્પ પર હસ્તાક્ષર કરનારાઓમાં પ્રમિલા જયપાલ અને રો ખાત્રા જેવ
પ્રખરવાણીની નેતાઓ સામેલ હતી. જયપાલે RSSને ‘જમશેરી સંઘના
ગણાવીને લોકસભાએ અસ્થિર કરવાનો આરોપ મુક્યો હતો. બીજી તરફ,
રો ખાત્રાએ RSSને ગાંધીજીની હયાત પાછળનો સંઘના ગણાવી અમેરિકિ
યુંટીડીઓને પ્રભાવિત ન કરવા દેવાનું નિર્દેશ આપ્યું હતું. તેમણે
તાજેતરમાં મળેલું \$૬,૫૦૦નું \$૩૬ દાનમાં આપી દેવાની પણ જાહેરાત
કરી હતી. જોકે, અંક રિપોર્ટ અનુસાર ૨૦૨૦માં તેમણે હિન્દુ રાજવાદ
જૂથો પાસેથી મોટું દાન મેળવ્યું હોવાનો ઉલ્લેખ પણ સામે આવ્યો હતો. અ
સંકલ્પ યુગેશ સામે હિન્દુ-અમેરિકન સમુદાય દ્વારા વિરોધ નોંધાવ્યો હતો
‘હિન્દુ-અમેરિકન પોલીટિકલ એક્ઝાન્સ ગ્રુપ’ (HAPAC)એ આ પલાવાં
‘અંતિવાદી ફાર-લેડર જૂથોનું હિન્દુ વિરોધી કારતવ્ય’ ગણાવ્યું હતું.
HAPAC અનુસાર, આ યુગેશ દ્વારા માત્ર હિન્દુ-અમેરિકન દાતાઓને
લક્ષ્ય બનાવવામાં આવી રહ્યા છે, જે સ્પષ્ટપણે અસમાનતા અને ભેદભાવ
દર્શાવે છે. તેવી જ રીતે, ‘હિન્દુ-અમેરિકન કાઉન્સિલ ના એક્ઝિક્યુટિવ
ડિરેક્ટર સુલગ્રએ, શુકલાએ સોશિયલ મીડિયા પર આકોશ વ્યત્ક કરતાં
જણાવ્યું હતું કે, માત્ર હિન્દુ-અમેરિકન નાગરિકોના જ રાજકીય કર્ન
તપાસ કરવી અને તેમની વફાદારી પર શંકા કરવી એ અમેરિકી મુલ્યોની
વિરુદ્ધ (અન-અમેરિકન) છે. આ સંકલ્પે અમેરિકાના રાજકીય વર્તુળોમાં
ધાર્મિક ઓળખ અને રાજકીય ફંડિંગ એજેન્ડાની તીવ્ર ચર્ચા ટીપીલી છે.

તંત્રીલેખ

ဘုရားရှင် နှစ်

દેશની અર્થવ્યવસ્થાની તંદુરસ્તી માપવા માટે સરકારે

પશ્ચીમાર વિકાસદર, ઉત્પાદન, શેરબજાર અને અન્ય આર્થિક આંકડાઓનો સહારો લે છે. પરંતુ સામાન્ય નાગરિક માટે અર્થવ્યવસ્થાની સાચી સ્થિતિ કોઈ આંકડામાં નહીં, પરંતુ મહિનાના અંતે ખિસ્સામાં બચેલી રકમમાં દેખાય છે. જો આવક લગભગ એટલી જ રહે અને દૂધ, શાકભાજી, અનાજ, ગેસ, વીજળી, પરિવહન અને શિક્ષણ જેવી મૂળભૂત જરૂરિયાતો સતત મોંઘી થતી જાય તો વિકાસના મોટા દાવાઓ સામાન્ય માણસ માટે કોઈ અર્થ ધરાવતા નથી.

આજે મોંઘવારીનો સૌથી મોટો પ્રભાવ મધ્યમ વર્ગ અને ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારો પર પડી રહ્યો છે. આવકનો મોટો હિસ્સો પહેલેથી જ ખોરાક અને રોજિંદી જરૂરિયાતોમાં વપરાઈ જાય છે. તેમાં જ્યારે જરૂરી ચીજવસ્તુઓના ભાવ વધે છે ત્યારે પરિવાર પાસે બચત, આરોગ્ય, શિક્ષણ કે અન્ય જરૂરી ખર્ચ માટેની જગ્યા ઘટતી જાય છે. પરિણામે લોકો પોતાના બજેટમાં કાપ મૂકવા મજબૂર બને છે.

મોઘવારીની સમસ્યા માત્ર કોઈ એક વસ્તુના ભાવ વધવાથી ઊભી થતી નથી. તેની પાછળ ઉત્પાદન ખર્ચ, પરિવહન ખર્ચ, ઈષણના ભાવ, સપ્લાય ચેઇન, હવામાન, જથ્થાબંધ સંગ્રહ અને બજારની અસ્થિરતા જેવા અનેક પરિબળો કામ કરે છે પરંતુ અહીં સૌથી મહત્વની પ્રશ્ન એ છે કે સરકારની નીતિઓ સામાન્ય ગ્રાહકને રાહત આપવામાં

કેટલી સફળ સાબિત થઈ રહી છે ? મોંઘવારીના સત્તાવાર આંકડા ઘણીવાર નિયંત્રણમાં દેખાયા છે, પરંતુ સામાન્ય માણસનો અનુભવ કંઈક જુદો જ હોય છે. કારણ કે સત્તાવાર સૂચકાંકોમાં સરેરાશ ભાવની ગણતરી થાય છે, જ્યારે ઘર ચલાવતી વ્યક્તિ માટે દૈનિક ખરીદીની કેટલીક વસ્તુઓના ભાવ વધારે મહત્વ ધરાવે છે. જો રસોડાનું બજેટ જ વધી જાય તો કાગળ પર મોંઘવારીનો દર ઓછો હોવા છતાં પરિવાર પરનો બોજ ઓછો થતો નથી. ખાસ કરીને ખાદ્ય મોંઘવારી ગંભીર ચિંતાની બાબત છે. શાકભાજી, ડુંગળી, અનાજ, દાળ, ખાદ્યતેલ કે અન્ય જરૂરી વસ્તુઓના ભાવમાં અચાનક વધારો થાય ત્યારે તેની સીધી અસર ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના પરિવારો પર પડે છે. આવા પરિવારો પાસે વધેલા ખર્ચને સંતુલિત કરવા માટે બહુ વિકલ્પો હોતા નથી. તેઓ કાં તો અન્ય ખર્ચ ઘટાડે છે અથવા તો ગુણવત્તા સાથે સમાધાન કરે છે.

આ સ્થિતિમાં સરકારની જવાબદારી માત્ર મોંઘવારીનાના આંકડા જાહેર કરવાની નથી, પરંતુ ભાવવધારા પાછળનીનિયંત્રણ વ્યવસ્થાને સુધારવાની છે. ઉત્પાદન વધારવું, ખેડૂતોને યોગ્ય સુવિધા માળખા આપવો, સંગ્રહ અને કોલ્ડ-ચેઈનની સુવિધા સુધારવી, કૃત્રિમ આછાત અને જથ્થાબંધ વસંદ સામે સરકારના અંકારવાડીઓની કારની અને સંસ્થાપ ચેઈનને વધુ કાર્યક્ષમ બનાવવી-આ બધુંજ લાંબા ગાળાના ઉકેલનો ભાગ હોવું જોઈએ. સરકાર ઘણી વખત

મોઘવારી વધે ત્યારે તાત્કાલિક પગલાં લે છે. આયાત-નિકાસના નિયમોમાં ફેરફાર, સ્ટોક મર્યાદા અથવા અન્ય વહીવટી પગલાંથી ભાવને થોડા સમય માટે કાબૂમાં લાવી શકાય છે પરંતુ શ્રે મૂળભૂત સમસ્યા ઉત્પાદન અને વિતરણની હોય તો આવા પગલાં કાયમી ઉકેલ આપી શકતા નથી.

બીજી તરફ મોઘવારી સામે લડવાની જવાબદારી માત્ર કેન્દ્ર સરકારની પણ નથી. રાજ્ય સરકારો, સ્થાનિક વહીવટીતંત્ર અને બજાર વ્યવસ્થાની પણ તેમાં ભૂમિકા છે. પરંતુ સામાન્ય નાગરિક માટે મહત્વનું એ છે કે કોણ જવાબદાર છે તેની ચર્ચા કરતાં તેને રાહત ક્યારે મળશે ?

મોઘવારીનો એક છુપાયેલો સામાજિક પ્રભાવ પણ છે. જ્યારે આવકનો મોટો ભાગ રોજિંદા ખર્ચમાં જતો રહે છે ત્યારે પરિવારોની બચત ઘટે છે. બચત ઘટે એટલે ભવિષ્ય માટેની સુરક્ષા નબળી પડે છે. શિક્ષણ, આરોગ્ય, ઘર અને નિવૃત્તિ જેવી લાંબા ગાળાની જરૂરિયાતો માટે લોકો પાસે ઓછા સાધનો રહે છે. આ રીતે સતત ભાવવધારો માત્ર આપણો બજેટ નથી ભગાડતો, પરંતુ પરિવારા ભવિષ્યની આર્થિક સુરક્ષાને પણ અસર કરે છે. આથી સરકાર માટે સૌથી મોટો પડકાર એ છે વિકાસના આંકડા અને સામાન્ય માણસના જીવન વચ્ચેનું અંતર ઘટાડે. જો અર્થવ્યવસ્થા વધી રહી હોય તો તેની અસર રોજગાર, આવક, ખરીદશક્તિ અને જીવનધોરણમાં પણ દેખાવી જોઈએ.

માત્ર GDP વધે અને સાથે સામાન્ય પરિવારનું રસોડું મોંઘું થતું જાય તો વિકાસની ગુણવત્તા અંગે પ્રશ્નો ઊભા થવાના જ.

સરકાર મોઘવારીંગ ંગે પુષુ પારદર્શક ંન જવાબદાર અભિગમ અપનાવવો જોઈએ. ભાવ નિયંત્રણ માટે ટૂંકા ગાળાના પગલાં સાથે ઉત્પાદન, રોજગાર અને આવક વધારવાની લાંબા ગાળાની નીતિ જરૂરી છે. કારણ કે મોઘવારીનો સૌથી અસરકારક ઉપાય માત્ર ભાવ ઘટાડવો નથી, પરંતુ લોકોની આવક અને ખરીદશક્તિ વધારવી પડશે. આજે સામાન્ય માણસને મોટા આર્થિક વાયદા કરતાં પોતાના ઘરના બજેટમાં રાહત જોઈએ છે. તેને એ જાણવાની જરૂર નથી કે અર્થવ્યવસ્થાનો પ્રાક્ટિકલ ઉપર ગયો; તેને તો એટલું જ જોવું છે કે તેની મહિનાની આવકમાં ઘર સરળતાથી ચાલે છે કે નહીં.

અંતે કોઈપણ સરકારની આર્થિક સફળતાનો સાચો માપદંડ એ નથી કે કાગળ પર કેટલા આંકડા સુધર્મા, પરંતુ એ છે કે સામાન્ય નાગરિકના જીવનમાં કેટલી સરળતા રહે. જો વિકાસ સાંકડે મોંઘવારીનો ભાર સતત વધતો રહે, તો વિકાસના આંકડાઓની ચમક સામાન્ય માણસની જિંતાને ઢાંકી શકશે નહીં... દેશની અર્થવ્યસ્થાનો સાચો વિકાસ ત્યારે જ કહેવાય જ્યારે તેની અસર બજારની દુકાનથી લઈને સામાન્ય પરિવારના રસોડા સુધી પહોંચે.

“જેન-ઝીએ આંદોલન માટે સ્થાપિત પક્ષોને બદલે નવાસવા CJP પર ભરોસો કેમ કર્યો, તે અંગે વિચારવું જ પડશે” : કોંગ્રેસ સાંસદ શશી થરુર

(ભાગ - ૨)

“શું તમને લાગે છે કે તમારા પક્ષ દ્વારા તે પાઠ શ્રી લેવામાં આવ્યા છે?”

એ, હું તે પાઠો શીખવાની જરૂર છે. બધા પાઠો શીખી લેવામાં આવ્યા છે, હું તેમ નહીં કહું, પરંતુ તેમને લોગ છે કે નિષ્પક્ષપણ જોતા કોરોએસે તે પાઠો શીખવામાં અન્ય લોકો કરતાં વધુ ઝડપ બતાવી છે. રાહલુ ગાંધી ત્યાં જે કરી રહ્યા છે તે જૈતર-મતરના આંદોલનધારીઓ માટે છે. તે કદાચ એવી વ્યક્તિ ન હોત જે કોરોએસમાં આવી હોત પરંતુ કોરોએસ સામે યાદીની ને પાસે ગઈ છે. જયારથી આ Gen-Zના વિરોધ પ્રદર્શનોએ જાગૃતિ આણી છે ત્યારથી તમે ભાષા અને અભિગમમાં બદલાવ જોયો જ હશે. તે દરિજાએ આવતું પૂર્વ પૂબ જ આશાસ્પદ છે. એવું કહી શકાય કે છ રાજ્યો ઘાવ વપ લાગેલા છે અને જે એમાં તેમણી અંધા પણ જીતી રહ્યા છે, તે દેશની આખી વિચારધારા બદલાઈ જશે. પંજાબ, ઉત્તરાખંડ, હિમાચલ પ્રદેશ, ઉત્તર પ્રદેશ, ગોવા અને મણિપુર જરા રાજ્યોમાં રાજકીય અવકાશ છે. મણિપુર અને ગોવામાં વર્તમાન સરકાર સામે લોકોમાં રોષ છે. પંજાબમાં રોષ ભાજપ સામે નહીં પણ કોઈક બીજા સામે છે અને ભારતમાં પણ પેસારો કરે તે પહેલાં તમે તે જગ્યા મેળવી લેવામાં માંગીયો છીએ. અમારી મુશ્કેલી એ રહી છે કે અમારી અંદર જે કેટલાક આંતરિક પ્રશ્નો છે. આ કામ માટે જવાબદાર સક્ષમ સહસ્રીઓ આ પ્રશ્નો ઉકેલી નાખશે. કાણ કે અમારી પાસે જ્યોર્જીટિહાસ, પૃષ્ઠભૂમિ, ઊંડો અનુભવ અને તાકાત છે, તેવું અન્ય કોઈની પાસે જતા સુધી પહોંચવા માટે નથી. રાહલુ ગાંધીને તેમનો હેતુ મળી ગયો છે. અને જેમ હું કહું છું કે, એ બસ એમાં જ આશા રાખીને છીએ કે આ સિલસિલા ચાલુ રહે અને જેથી સુધી અને દેશના શાસન માળખામાં મોટો ફેરફાર ન લાવી શકીને ત્યાં સુધી જનતાના મનમાં તેમના પ્રત્યે આકર્ષણ બનેવું રહે. થણા લોકો એવું માનતા હતા કે ૨૦૨૮ની ચૂંટણીમાં એ પક્ષની જીત નિશ્ચિત છે પરંતુ હાલની ધટનાઓને જોતા, હવે એવું નક્કી જ હોતે તેવું જિલકુલ લાગતું નથી. જેમ મેં કહ્યું એમ, જે અને થોડા રાજ્યો જીતીયું, તે અને ઉત્તર ભારતમાં પણ નરેંદ્રવ ખટલી નાખીયું. દક્ષિણ ભારત તે પહેલેથી જ ભાજપ માટે સંપૂર્ણપણે પ્રતિકૂળ વિસ્તાર છે. અલબત્ત, આંદ્રપ્રદેશ તેમનો સાથી પક્ષ છે. પરંતુ તે પણ ભૂતાળમાં પણ એકવાર ભાજપ સાથે છેડે ફાટી પડ્યો છે. અને તે ફરીથી એવું કરી શકે છે. તેથી મને લાગે છે કે ભાજપ હવે ગંભીરતાથી પોતાને પૂરક પડકાર કે શું તે પોતાના ગઢ પણ બચાવી શકશે કે નહીં.”

— માતરમરના માત્ર પ્રથમ બે એંતરા ગાવાના નિર્ણય અંગે કોરોએસ વર્ડીંગ કમિટીના પ્રસ્તાવ સામે કોરોએસની અંદર જ કેટલાક મતભેદો છે- આશંકાઓ છે. કેટલાક લોકો એવું માને છે કે નિષ્પક્ષ ભાજપનો ફાયદો કરાવશે. આ અંગે તમારો શું અભિપ્રાય છે ?”

“ના, મને લાગે છે કે વંદે માતરમનો મુદ્દા ખૂબ લાંબા સમયથી ઉકેલાયેલા માનવામાં તબક્કાનો હતો. તેને લગતા વિવાદો ૨૦મી સદીના શરૂઆતના તબક્કામાં હતા. ભાષણ પર મિસ્તર ઈસ્ટીન ગ્રીજાને ખુશ કરવાનો આરોપ લગાવી રહ્યું છે, પણ તેને આની સાથે કોઈ લેવાંદા નથી. મિસ્તર ઈસ્ટીન આમરી પાર્ટીમાં નહોતો. આ એક એવો નિર્ણય હતો જે અમે આમરા પોતાના લઘુમતીઓ માટે લીધો છે. જો અમે આમરી સાથે કામ કરી રહ્યા હતા અને જેમને એવું લાગતું હતું કે તેમના માટે અન્ય ધર્મના દેવી-દેવતાઓના પ્રત્યે આદર દર્શાવવા મુશ્કેલ છે. રચનાયદ્ય ટાગોર, જેઓ મોહોગિયન સાહિત્યના ગુરુદેવ તરીકે બંકિમચંદ્ર ચટ્ટોપાધ્યાયના આગ્રહીય વારસદાર હતા, તેમણે એક કોમ્યુલા તૈયાર કરી હતી. જેમાં તેમણે કહ્યું હતું કે, પ્રથમ બે પંક્તિઓ ગાઓ જે ભારતને તમામ ભૂમિ-તરીકે, અહીંની ટેકરીઓ, પર્વતો, આપણી ભૂમિની સુંદરતા અને લોકોના ગુણગાન ગાય છે, અને તે પંક્તિઓ ન ગાઓ જે ચોક્કસ દેવીઓના ગુણગાન ગાય છે. અને આ જ સિદ્ધાંતનું ભાષીઓ લોકોએ પાલન કર્યું છે. ‘જન ગણ મન’ માં પંક્તિઓ. આપણે ફક્ત પહેલી જ ગાઈએ છીએ. આપણે સમગ્રજીવ જ જોઈએ કે આમાં એક વ્યવહાર પાસું પણ છે. આપણે કોઈ પણ અનાદરર વગર ‘વંદે માતરમ્’ સાથે પણ આવું જ કરી શકીએ છીએ. હવે, જો અમે સંસદની કાર્યવાહી ખોરવાઈ રહી હતી અને કોઈ ચર્ચા થઈ ન હતી, ત્યારે વાસ્તવમાં આખું સંસદરૂ રજીયાત બનાવવાનો અને દરેકને આદરપૂર્વક ઊભા રહીને ગવાનો કાયદો પસાર કરવો એ ચોચ નથી. સર્વોચ્ચ અદલાલત સ્પષ્ટ કર્યું કે રાષ્ટ્રગીત ‘જન ગણ મન’ ગાતી વખતે કોઈ વ્યક્તિએ ગાવું કે ન ગાવું તે તેની વ્યક્તિગત શ્રદ્ધા પર આધારિત છે. ૧૯૮૮ના કેસ (ભેરે)

જેન-ઝી, દિમાગી નક્સલો અને અન્ય મુદ્દાઓ પર વાત કરતા થરૂરે જણાવ્યું હતું કે, “જેન-ઝીના વિરોધ પ્રદર્શનોએ ભાજપની આભાને નુકસાન પહોંચાડ્યું છે, કોંગ્રેસે નિરાશ થયેલા યુવાનોને આકર્ષવા અને ગુમાવેલા મતદારોને પાછા મેળવવા મહેનત કરવી પડશે

એમનાનુચલ વિરુદ્ધ કરેળ સરકારનો માં અદાલતે ચુકાદા બાબો હતો
કે 'ગૃહવાહના સમીક્ષાએ' નામના ધાર્મિક સમુદાય બાળકો રાષ્ટ્રીયોત
રેલો શકતા નથી કારણ કે તેમના ધાર્મિક માન્યતા મુજબ એઓ માત્ર
ઈશ્વરની જ પૂજા કે પ્રશંસા કરી શકે, કોઈ રાષ્ટ્રની નહીં. પરંતુ, જો
તેઓ રાષ્ટ્રીયોત વખતે સન્માનમાં શાંતિથી લિભા રહે, તો તે રાષ્ટ્રીયોતની
અપમાન નથી અને તેમને શાંતિથી ગવડાવવું એ તેમના ધાર્મિક
સ્વતંત્રતાના અધિકારનો ઉલ્લંઘન છે. સુપ્રીમ કોર્ટના એક ચુકાદા મુજબ,
જો કોઈ વ્યક્તિ પોતાના ધાર્મિક કારકોણને રાષ્ટ્રીયોત કે રાષ્ટ્રગાન
ગાઈ શકે તેમ ન હોય, તો પણ તે માત્ર આદરપૂર્વક શાંતિથી લિભા
રહીને પોતાનો સન્માન પ્રગટ કરી શકે છે. કરજિયાત ગાવું જરૂરી
નથી. આ જ નિયમ વડે માનવ ગાવામાં મુકેલી અનુલભ્ય
રાષ્ટ્રકીય પદોના નાતોએ પણ આત્મચંદ્ર શકે છે. 'તમારો સંસદીય
પ્રજાલીનો સિદ્ધાંત થોડા સમય માટે કદાચ થોડો સાબિત થશે. પરંતુ
સંસદ વધુને વધુ બિન-કાર્યક્ષમ બની રહી હોય તું લાગે છે. શું તેમને
આ મર્યાદામાંથી બહાર નીકળવાનો કોઈ રસ્તો દેખાય છે ?' 'મેં
એક ઉપાય સૂચવ્યો છે, જો તમને જણાવું. અંચ દશીએ સામાન્ય રીતે
એક એવો નિયમ અનાવ્યો છે કે જેના હેઠળ અવધાર્યામાં એક
દિવસ અથવા દિવસમાં બે કલાક વિપક્ષને ફાળવવામાં આવે છે,
જેથી તેઓ જે પણ મુદ્દા ઉઠાવવા માંગતા હોય તે ઉઠાવી શકે.'

“આપણી સંસદ સભામાં કામકાજ કેમ ઠપ થઈ જાય છે?”

“વિષય અટલે પડે છે કાણે કે વિષયને અંતુ લાગે છે કે કોઈ એવો પૂખ મહત્વનો મુદ્દો છે જે તેમો ઉઠાવવા માંગે છે. સરકારનાં એજન્ડા પર એ મુદ્દો નથી જ અને તેમો તેના પર ચર્ચા કરવા માંગતા નથી. આ વર્ષે, પરીક્ષાના પેપર લઈ થયા, કોંગ્રેસ અને સમાજવાદી પાર્ટીચંદાણી મુદ્દો ઉઠાવવા માંગતી હતી. હકીકતમાં, તેઓ બંને આ બંને મુદ્દાઓ ઉઠાવવા માંગતા હતા. ભાષણે કહ્યું, ના, આપણે કંઈક A, B અને C મુદ્દાઓ પર જ ચર્ચા કરીશું. કોંગ્રેસ પ્રયત્ન કર્યો, અને સમાજવાદી પાર્ટીએ પણ પોતાના મુદ્દાઓ પર ચર્ચા કરવા માટે ગુહની કાર્યવાહી સ્થિતિ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો. અંથરૂએ તેમની સ્થિતિ કરવાની દરખાસ્તો કરાવી દીધી હતી. તેમણે કહ્યું કે, જો એમ હોય તો, આપણે ગુહની કાર્યવાહી ખોરી નાખીશું. આપણે શા માટે સરકારને તેમની નમનાની જવાબ દેવી જોઈએ? હવે, આ એકાદ પરંપરાગત રીત બની ગઈ છે. જ્યારે અમે સત્તામાં હતા ત્યારે ભાષણ અમારી સાથે આવું જ કર્યું હતું. મને ડર છે કે અત્યારે આપણે આવીવી જ રી પરિસ્થિતિનો સામનો કરી રહ્યા છીએ. આમ સૂચન એ છે કે જો અમે તેમને તે વિશેષ પક્ષને એક ચોક્કસ સમયગાળો આપો, જેમ કે દર બુધવારે સરકારનાં એક માર્ગ બની શકે છે. તે એવું હોઈ શકે છે કે, માની લો કે તમે દરરોજ ૧ થી ૧ વાગ્યા સુધીનો કોઈ એક સમય તમે નક્કી કરો. તે સમય દરમિયાન સરકાર કોઈ વાંધો ઉઠાવી શકે નહીં, તમે તમારા પ્રશ્નો ઉઠાવી શકો છો, પરંતુ તમારે વચન આપવું પડશે કે બાકીના સમય દરમિયાન કોઈ વિષય નહીં થાય. આ એક યોગ્ય કોમ્યુલાટિવ છે. જો સરકાર આ પ્રસ્તાવ ગંભીરતાથી રજૂ કરે અને સ્વીકૃતિ વિષય પક્ષો સાથે આ અંગે ચર્ચા કરે, તો આ સંસદના વિશેષનો કાયમ મહત્વ સમાપ્ત કરવાનો એક માર્ગ બની શકે છે. સમસ્યા એ છે કે, તું કોઈદી રીતે કોઈ પક્ષનો જીદ છોડીને આ વાત સ્વીકારવા તૈયાર થશે? આપણા દેશમાં કોમનનિસ્ટ એવી પરિસ્થિતિ છે કે જ્યાં તમારું પક્ષી વાજવાની ચર્ચા કરવાને બદલે હંપામો કે વિશેષ ઊભો કરવાનો વિકલ્પ વધુ પસંદ કરતા હોય તેવું લાગે છે. માત્ર વિશેષ જ નહીં. સમજૂતી કરવાને બદલે સામસામે આવી જતું, એ બંને પક્ષો તરફથી સામાન્યતા બાબત બની ગઈ છે, પણ આપણે આપણી રાજનીતિના અતિરાશિ મુવીકરણને કારણે થયું છે. જ્યારે સરકાર વિષયને ‘દેશદ્રોહી’ તરીકે ઓળખાવતી હોય, ત્યારે જો તમે દેશદ્રોહી છો, તો તેનો અર્થ એ કે તમે વિચારતી હોય, તો પછી તમે પૂરા આત્મવિશ્વાસ સાથે તેમની વાતો અને કાર્યોનો વિરોધ કરી રીતે શકો? અને બીજ તરફ, એક બેકગ્રાઉન્ડ સાથે પક્ષે રહેલી કુર, અઢળક પૈસા પ્રવારતી અને પ્રબળ જ શક્તિશાળી કોરોવોની સેનાનો સામનો કરી રહ્યા છે. આ મુદ્દાની સ્થિતિમાં, અમને એકબીજામાં કોઈ સુધારાત્મક ગુણો દેખાતા નથી. દરેક વ્યક્તિને સ્વભાવથી જ દુષ્ટ જોવામાં આવે છે. રાજકારણમાં આવી કાળા અને ગોળા જેવી વિચારધારા રાખવી એ આપણી લોકસભા માટે સારી બાબત નથી. જ્યારે અમે સત્તા પર હતા, અમે અમારા સંસદીય

બાળોતના મંત્રી પોતાનો મોટાભાગનો સમય અમારા પક્ષમાં બેસવાને બદલે વિધાયની બેઠકો પર વિતાવતા હતા, જેથી ચર્ચા-વિચારણાઓ થઈ શકે. આજે સરકાર અને અમારી (વિપક્ષ) વચ્ચે ભાણે જ કોઈ વાતચીત કે સંવાદ થાય છે. શાસક પક્ષના સાંસદો પણ સ્પીકર પાસે જઈને પોતાના વિચારો રજૂ કરતા નથી. અને એવું લાગે છે કે સ્પીકર હંમેશા સરકારની તરફેણમાં જ નિહાળે આપે છે. હવે, વડાપ્રધાનના પક્ષ ભૌદિક અસ્પષ્ટતા કે યુક્તિસન વિશે વાત કરીને આ પરિસ્થિતિને યોગ્ય દેરતા લોખ તેવું લાગે છે. આનો અર્થ શું થાય? મારો માતબલ ખ્યાલ છે, શું આનાથી કોઈ પણ રીતે મદદ મળે છે? તેનાથી કોઈ ફરક પડતો નથી. મારો કહેવાનો અર્થ એ છે કે, સત્ય, લોકો જે વિચારે છે, લોકો જે કલ્પના કરે છે, લોકો જે દલીલા કરે છે, તેનાથી દેશને કોઈ શકતો નથી. રાષ્ટ્રવીરોની પ્રગુજીને અને હિંસા દેશ માટે ખતરો લાવે છે. પરંતુ તેમ તમારા મંગળજી જે વિચારો કરે છે બોલો છો. હાં મારા માટે ચર્ચાનો વિષય છે. લોકશાહીમાં જ્યારે લોકો તમારાથીથી અસંમત થાય, ત્યારે તે દેશ માટે કોઈ ખતરો નથી. જ્યારે મને અમારા કેટલાક અભિમાનો દ્વારા પ્રૂણવામાં આવ્યું છે એવું તેના વિશે શું ગિવારે છું, ત્યારે મેં તે સમયે પણ આવું જ કહ્યું હતું. એ એવું બિલકુલ નથી કહી રહ્યો કે તોફાંડી, હિંસા કે નફરત કલાવતા ભાષણને માફ કરવા જોઈએ કે પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ. એ ચોક્કસપણે એટલું જાણી રહ્યો છે, લોકશાહીમાં લોકો શું વિચારે છે અને તેઓ પોતાનો વિરોધ કે અસંમતિ કેવી રીતે વ્યક્ત કરે છે, તેને ખરાબ કે અયોગ્ય ચિત્રવાન ન જોઈએ.” “તમે એક અનુભવી રાજદ્વારી જે યુક્તિસન વિશે, તે દ્રષ્ટિએ પ્રધાનમંત્રી માટે જે રીતે તેમની વિવેક નીતિ ચલાવે છે તે અંગે તમારો શું અભિપ્રાય છે? શું તમે એવું માનો છો કે ગળે મળવું અને જોરદાર હસ્તપ્રતિન કરવું એ વધુ સુસ્થ અને ઊંડાણપૂર્વકના અભિગમનો ઉત્કર્ષદાર નથી શકે?” “આમાં કોઈ શંકા નથી કે વડાપ્રધાનને વિદેશ નીતિના સંચાલનમાં એક નવો ઉત્સાહ અને ઊર્જા લાયા છે. જ્યારે તેમણે પોતાના શાસનના પ્રથમ વર્ષમાં ૨૭ દેશોનો પ્રવાસ કર્યો અને તેમાંથી એક પણ મુશ્મિલ દેશ નહોતો, ત્યારે મેં એક કોમેસ્ટી તરીકે જાહેરમાં તેમની ટીકા કરતા આ વાત કહી હતી. હવે તેમણે તમારી એ ટીકાને ગંભીરતાથી લીધી છે. તેઓ બીજા જ વર્ષે યુ.એ.ઈ. ગયા, તેઓએ ૧૫ મુશ્મિલ દેશોના પ્રવાસે ગયા છે અને તેનાથી પણ વધુ, ગલ્ફ દેશોમાં રહતા મારા ઘણા મિત્રો મને કહે છે કે ભારત સાથેના સંબંધો સંબંધો ક્યારેય આટલા સારા નહોતા. એટલે કે ચોક્કસ ગતિવિધિઓ છે અને હું તેને ઓછી કે નહિવત બતાવવા માગતો નથી. હવે જો તેમની નીતિગત પરિણામો પર નજર નાખો, તો બીજા ઘણી ગંભીર સમસ્યાઓ પણ છે. કેટલીક બેટી ભૂલો પણ થઈ છે, જેવી કે તેહરાનમાં મિસાઈલો પડવાના કે દિવસ પહેલાં બેન્ગાલિન નેતા યાહ્યુદને મારવું આપણા પોરોશી દેશો સાથેના સંબંધોમાં પણ કેટલાક અવરોધો કે અંધકા પાસાર છે. આપણે બોલાવેલા દેશ એક બિનજરૂરી વિવાદ કે સંઘર્ષમાંથી ચારા થઈ રહ્યા છીએ. આપણી કેટલીક સૌથી મહત્વપૂર્ણ ભાગીદારીઓએ જાબરદસ્ત યાગવ-ઉતાર કર્યા છે, વોશિંગ્ટન સાથેના સંબંધો તેને ખુબ સાસં ઉઠાડેલ છે. આપણી કેટલીક પરંપરાગત મિત્રતાઓ પ્રત્યે આપણે દુર્લભ સેચ્યું હોય તેવું લાગે છે. ઉદાહરણ તરીકે, આરબ જગતમાં હું ઈઝ્રાઇલ વિશે વિચારું છું, હું આફ્રિકા સાથેના સંબંધો વિશે વિચારું છું. ઘણા વર્ષોથી આપણે આફ્રિકા સમિટ યોજવાના હતા, આ વર્ષે પણ એક સમિટની જાહેરાત કરવામાં આવી અને પછી તેને રદ કરવામાં આવી, અને ત્યારબાદ પેલેસ્ટીન. ગાઝાના મુદ્દે આપણે ક્યાં હતા? આપણે મૌન હતા. પેલેસ્ટીની અધિકારો અંગે ભારતના વિચારોનો ઇતિહાસકરો નીતિ અંગે તેમણે કોઈ માનવાત અને નૈતિકતા છે જેના માટે મહત્ત્વા ગાંધી હંમેશા ઊભા રહ્યા. જે આપણો વારસો લોકોમાં માનવામાં આવે છે. આ ચોક્કસ વાસ્તવિક મુદ્દાઓ વાસ્તવિક શંકાઓ પદા કરે છે. હું માત્ર ટીકા કરવા પાનાર ટીકા નથી કરી રહ્યો, હું માનું છું કે આખરે જે મહત્વનો નીતિ તે ભારતનું રાષ્ટ્રીય હિત જ છે. મેં હંમેશા કહ્યું છે કે કોમેસ્ટી વિદેશ નીતિ અને ભાષણની વિદેશ નીતિ જેવું કંઈ હોતું નથી. માત્ર ભારતના રાષ્ટ્રીય હિત અને ભારતની વિદેશ નીતિ હોય છે અને મને આનંદ છે કે તેઓએ વ્યૂહાત્મક સ્વાયત્તા અને બહુ-ગોઠવણ વગેરે અંગેના અમારા અભિગમનો પાલન કર્યો.”” જો ભારત પાસે સહઈ અરબિયા, તુર્કી અને એ પાકિસ્તાન વચ્ચેની નવી જોડણ (એલાઈમેન્ટ) વિશે ચિંતા કરવાનું કોઈ કારણ છે? અને આપણે જાણ્યું શું હોવો જોઈએ?”

‘હમણાં, હું ચિંતિત નથી. પરંતુ મને લાગે છે કે આ યુએસ જેવા

દેશી માટે એક સંકટ છે કે આ બેત્રીના દેશો પોતાના માટે એક અલગ સુરક્ષા માળખા વિશે વિચારી રહ્યા છે; કારણ કે વર્ષિગત તરફથી તેમને જે પરંપરાગત સુરક્ષાની ખાતરી મળી હતી, તે ઈરાન, યુદ્ધ અને અન્ય તાજેતરની ઘટનાઓમાં અપૂરતી સાબિત થઈ છે. તેથી આ એક પ્રકારનો સંકેત વધુ છે. આ કાર અહીં હજુ પણ ગોપનીય છે. તેની પ્રેસ રિલીઝમાં NATOની ભાષા એટલે કે નાટોના Article 5નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે એક પર થયેલો હુમલો એ બાકીના બધા પર થયેલો હુમલો ગણવામાં આવે છે. તેથી આ નાટોની ભાષા છે અને નાટોમાં નોંધાયેલી આપમેળે પ્રતિક્રિયા કે કાર્યવાહી થાય છે, પરંતુ પાકિસ્તાન અને સમીપે અરેબિયા વચ્ચે અગાઉ પણ આવા કારારો થયા છે અને તેઓ સ્વારસ્ય આપમેળે એકબીજાની મદદ માટે દોડી આવ્યા નથી. હકીકતમાં, સમીપે અરેબિયાએ યમનમાં હોથી સામેની લડાઈમાં પાકિસ્તાનની સૈન્યની મદદ માંગી હતી પરંતુ પાકિસ્તાને મદદ કરી ન હતી. પાકિસ્તાન અફઘાનિસ્તાન અને અમેરિકા બંને સામે યુદ્ધમાં રંહ્યું છે છતાં, સમીપે અરેબિયા તેની મદદ માટે નથી ન હતું. તેથી આપણે એવી અપેક્ષા રાખવી જોઈએ કે નહીં તે શાસ્યદદ છે. જ્યારે લોકો પોતાને તેને 'ઈસ્લામિક નાટો'ની શરૂઆત તરીકે ગણાવે છે, ત્યારે નાટોના વિશે વિચારો: નાટોનું એક મજબૂત સૈન્ય માળખું છે. તેમાં સયુક્ત ક્રમાંક, સંયુક્ત નાટોનું પરસ્પરશ્ચ અને શસ્ત્રો તથા અધિકારીઓ વચ્ચે પરસ્પર તાલમેલ હોય છે. આ નવા ગઠનામ પાસે તો સચિવ પણ નથી. તેઓ શાસ્ત્ર મળીને યુદ્ધ લડવાથી હજુ ઘણા દૂર છે. આનો અર્થ એ નથી કે આપણે નિરાંત બેસી રહેઈએ અથવા બેદરકાર બની જઈએ, પરંતુ તેનો અર્થ એ થોડકસ છે કે આપણે વિચારીને કેસ રીલી રહેવાની જરૂર નથી.” “પાકિસ્તાન સાથેના તાજેતરના સંકટ પછી, ભારતેતેના રાજદ્વારી માળખું પુલવા રાખવાની સાથે લશ્કરી પ્રતિભાવે વચ્ચે કેવી રીતે સંતુલન જાળવવું જોઈએ? અને શું સાચી રાજકીય ગતતરીઓ આ મનોહર પરિસ્થિતિ સમયથી સરકારની ભૂમિકાને મર્યાદિત કે સંકુચિત કરે છે?” “આંતરિક રાજકીયનું પોતાનું સ્થાન છે અને વિદેશ નીતિનું પોતાનું સ્થાન છે. હા, ૨૬/૧૧ પછી પાકિસ્તાને જે રીતે આપણો વિશ્વાસઘાત કર્યો અને આપણને નિરાશ કર્યો, ત્યારથી રાષ્ટ્રના ભાગપ અત્યંત નારાજ છે અને હું કહીશ કે તે યોગ્ય કારણોસર અને ન ભૂલતા કે ડિસેમ્બર ૨૦૧૧માં આપણા વહાણને નવાજી શરીરના જ્વળિત અને તેમની પોલીના લવનમાં લાડખી આવ્યાનું એક અસાધારણ પગલું ભર્યું હતું, અને તેના બદલામાં બરાબર ત્રણ અઠવાડિયા પછી તેમને પલગવળ (પહાડકોટ) ખતેની એ ભારતીય વહાણ ધડાચી પર હુમલો કરીને પુરસ્કૃત (એટલે કે વળતરમાં હુમલો) કરવામાં આવ્યા હતા. તેને છતાં તેમણે પાકિસ્તાનનો સંપર્ક કયોએ અને કહ્યું કે, તેમ પણ આ તપાસમાં જોડાઓ. ભલે આપણા ઘણા સુરક્ષા કર્મચારીઓ પાકિસ્તાની ગુમરાત એજન્સીના અરેબિયન અરેબિય પર આવવાના વિચારથી જ સંતુષ્ટ હતા, તેમ છતાં તેઓએ આવા અને પાછા જઈને જોરદાર કરી કે, અરે, ભારતીયોએ આ જાતે જ પોતાના પર કર્યું છે. ત્યારપછી, પાકિસ્તાન પર વિશ્વાસઘાત કરવાનો કોઈ પ્રયત્ન જ નહોતો રહ્યો. સરકારે સ્થાનાત્મિક રીતે એક તારણ કાઢ્યું કે પાકિસ્તાનની આ સરકાર કે અન્ય કોઈ પણ સરકારના અત્યંતકલને કાળમાં લેવા અથવા તેને રોકવા માટે કાં તો અસમર્થ હોય છે અથવા તો તેની ઈચ્છા જ નહોતી રહી. અનેથી, ૨૦૧૧ના શરૂઆતના સમયથી, તેમની વચ્ચે સંપૂર્ણપણે કડિન બની ગયું છે અને મારી જાણકારી મુજબ, તેઓએ ક્યાંય પણ કોઈપણ સ્તરે પાકિસ્તાન સાથે વાતચીત કરી નથી. જેમ કે તેમને જાણા હોય, પાકિસ્તાનની લશ્કરી તંત્ર દ્વારા વારંવાર જો મળ્યાની અને નિરાશ થવાની આ ભયાનક ભાવનાને કારણે આપણે તેમની સાથે દિપશ્લીય રમતો પણ રમતા નથી. ઉમેરણ માટે વાતચીત બંધ રાખવી એ કોઈ સારો કે લાંબો સમય કાઢી શકે તેવો રસ્તો નથી. પરંતુ આપણે બીજાં ક્ષેત્રો પણ શોધી શક્યા હોત. જેમ કે લોકો વચ્ચેના પરસ્પરશ્ચ સંપર્ક વધારવો, વેપારીઓ વચ્ચેના સંબંધો સુધારવા અને વેપાર વધારવા કરવો. કાંઈ, સંગૌલકાર, અભિનિતરઓ અને કિડન મેચ જેવા કેટલાક ક્ષેત્રો કોઈ શકતા હતા. શાંતિ પરસ્પર સાર્થક બને તે પહેલાં, પાકિસ્તાનમાં આપણી તરફેણમાં સદભાવનાનો વ્યાપ વધવા માટે આપણે જગ્યા ખુલ્લી કરવાનો પ્રયાસ કરી શકતા હતા, પરંતુ આપણે તેમનીથી ઈચ્છુ કરી નહીં. તાજેતરમાં RSSના પ્રમુખે કહ્યું છે કે પાકિસ્તાન સાથે વાતચીત કરવાનો સમય આવી ગયો છે. જો કોઈ રાજકીય તંત્ર કે જેઓ સંપર્ક પધિવારના પ્રતીસાધનક વધા છે, તેઓ આવું કહી રહ્યા છે, તો સરકાર પણ પોતાની નીતિને બદલવા માટે જરૂરી એવો ધરંહુ રાજકીય પાવર છે.”

(समाप्त)

- જાવેદ અન્સારી

(સૌ. : ધ ક્વેન્ટ.કોમ)

